

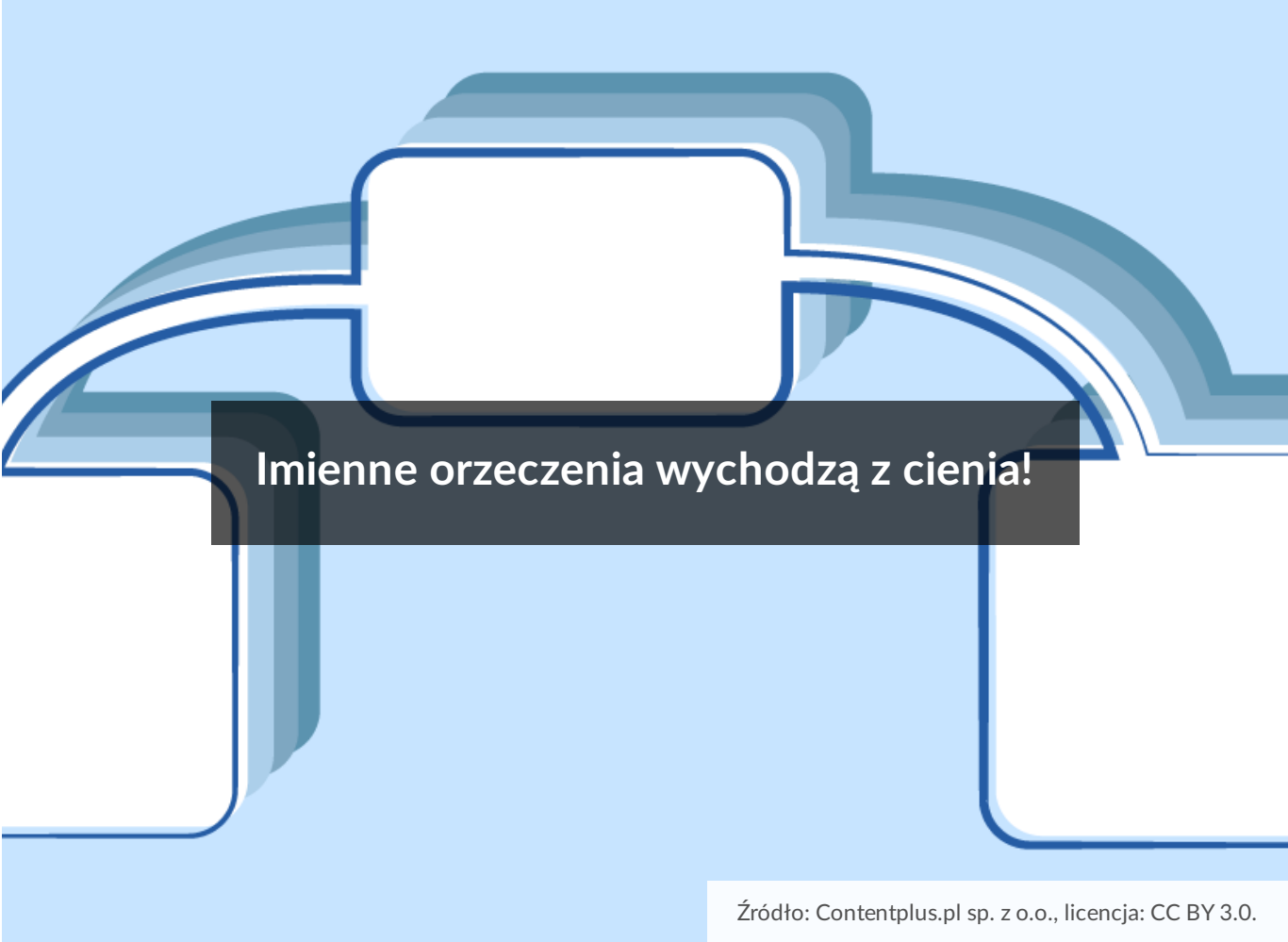

Imienne orzeczenia wychodzą z cienia!

Materiał zawiera 3 ilustracje (fotografie, obrazy, rysunki), 9 ćwiczeń, w tym 9 interaktywnych.

Bibliografia:

-
- Źródło: Małgorzata Musierowicz, *Szósta kleпка*.

Imienne orzeczenia wychodzą z cienia!

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Pamiętaj!
Najważniejszymi częściami zdania są **podmiot** i **orzeczenie**.
Podmiot nazywa wykonawcę czynności,
odpowiada na pytania: kto? co?
Orzeczenie nazywa czynności lub stany,
odpowiada na pytania: co robi? co się z nim dzieje?

Źródło: a. nn., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 1

W podanych zdaniach zakresł kolorem niebieskim orzeczenia, a kolorem pomarańczowym podmioty.

 pomarańczowy

 niebieski

Krzyś przypatrzył się dobrze drowienku.

Słowa zamarty na ustach rozjuszonym konstruktorom.

W tym momencie Bilbo stanął w miejscu.

Mali wędrowcy zgromadzili się przy ogniu.

W czarodziejskiej kuli dostrzegł faraon modlitwę chłopca.

Na pięknej twarzy życie powoli żłobi swój ślad.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Pamiętaj!

Wyróżniamy dwa rodzaje orzeczeń:

- **orzeczenie czasownikowe** to czasownik w formie osobowej, np.

Smok **uwięził** księżniczkę.

- **orzeczenie imienne** to takie orzeczenie, które składa się z dwóch części:

łącznika (osobowej formy czasownika być, zostać, stać się)

i **orzecznika** (m.in. rzeczownika, przymiotnika, przysłówka), np.

Michał **zostanie** piłkarzem.

Anna **stała się** sławna.

Piotr **jest** pracowity.

Rodzaje orzeczeń

Źródło: a. nn., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 2

W podanych zdaniach zaznacz orzeczenia.

☐ fioletowy

Złote Talony zostały schowane w pięciu tabliczkach czekolady.

Umpa-Lumpy zostały przeniesione do fabryki czekolady przez pana Wonkę.

Szeroka łódź wiostowa zrobiona była z roziskrzonego różowego materiału.

Niezniszczalne stopdropsy zostały wynalezione dopiero w tym miesiącu.

Gorąca herbata z cytryną jest nieoceniona podczas mrozów.

Veruca została złapana przez wiewiórki.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 3

W podanych zdaniach zaznacz orzeczenia imienne.

☐ zielony

Staruszek został moim przyjacielem.

Ta zima była wyjątkowo mroźna.

Czytanie jest dla mnie przyjemnością.

Jestem uczciwym człowiekiem.

Wyobraźnia stała się wspaniałym darem natury.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 4

Zapisz, jakimi częściami mowy są orzeczniki w podanych zdaniach.

Staruszek został moim przyjacielem.

Ta zima była wyjątkowo mroźna.

Czytanie jest dla mnie przyjemnością.

Jestem uczciwym człowiekiem.

Wyobraźnia stała się wspaniałym darem natury.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ważne!

Czasowniki **'być', 'zostać', 'stać się'** pełnią funkcję **łącznika** w **orzeczeniu imiennym**, gdy dostarczają informacji o tym, kim lub czym jest podmiot, jakie ma cechy lub w jakim znajduje się stanie, np. Dzieci **są wesole**.

Gdy czasowniki **'być', 'zostać', 'stać się'** oznaczają obecność podmiotu w jakimś miejscu, tworzą **orzeczenie czasownikowe**, np. Dzieci **są** w szkole. Można je wówczas zastąpić wyrazem bliskoznacznym, np. Dzieci **znajdują się** w szkole.

Orzecznikami – obok przymiotnika i rzeczownika – **mogą być**:

- liczebnik;
- zaimek przymiotny oraz rzeczowny;
- wyrażenie przymkowe;
- imiesłów przymiotnikowy;
- liczebnik porządkowy;
- przysłówek.

Ćwiczenie 5

Zaznacz zdania, w których występuje orzeczenie imienne.

☐ Rybak złapał węgorza.

☐ Mama ugotowała pyszny, dwudaniowy obiad.

☐ Michał stał się odpowiedzialny.

☐ Maja jest nieśmiała.

☐ Karolina zostanie koszykarką.

Ćwiczenie 6

Przyporządkuj podane zdania do właściwych grup.

Zdania z orzeczeniem czasownikowym

W piątek stało się coś niesamowitego.

Kasia została dziś w domu.

Byłam nad morzem.

W piątek nasz kolega stał się sławny.

Uczniowie klasy szóstej są pracowici.

Byłam druga na mecie.

Mój straszny brat został strażakiem.

Uczniowie klasy szóstej są w kinie.

Zdania z orzeczeniem imiennym

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 7

W wolne miejsca wstaw synonimy orzeczeń, a następnie uzupełnij notatkę. Wykorzystaj podane poniżej wyrazy.

Jutro zostaniemy po lekcjach w szkole.

Jutro stanie się coś wspaniałego.

Państwo Kowalscy są w górach.

Moja książka była rano na biurku.

W powyższych zdaniach występują orzeczenia

leżała

wypoczywają

czasownikowe

wydarzy się

imiennie

będziemy

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 8

We fragmencie powieści Małgorzaty Musierowicz zakresł wszystkie orzeczenia.

 czerwony

- Ja nie jestem głodny! - zawiadomił świat Bobcio [...]. - Zjem tylko trochę marchewki, w marchewce jest witamina M.
- A w kotlecie witamina K - powiedziała przebiegle ciocia Wiesia. Bobcio miał hysia na temat witamin, co należało inteligentnie wykorzystać.
- Co za mania jakaś - naigrawał się ojciec Cesi. - Czy kto widział kiedy witaminę?
- Ja widziałem! - ofuknął go Bobcio [...]. - Była zielona i łąziła po talerzu.
- Duża była, mniej więcej? - dopytywał się Żaczek [...].
- O, taka - pokazał Bobcio. - Tu miała takie kropki. Wyglądała bardzo zdrowo.
- Nie może być.
- Powiedziała mi, że jak nie zjem sałaty, to nigdy nie zostanę strażakiem pożarnym.
- O Boże - powiedział Żaczek. - To byłoby tragiczne.
- Tragiczne - powtórzyło dziecko [...]. - Tragiczne, psiakrew.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 9

Zaznacz wszystkie zdania, w których orzecznikiem nie jest przymiotnik lub rzeczownik.

☐ Karol niedługo zostanie ojcem.

☐ On w przyszłości zostanie sławnym pisarzem.

☐ Zapamiętaj, że Ola nie jest tobą.

☐ Nie jesteś mną, aby podejmować takie decyzje.

☐ Na urodzinach Tomkach było nudno.

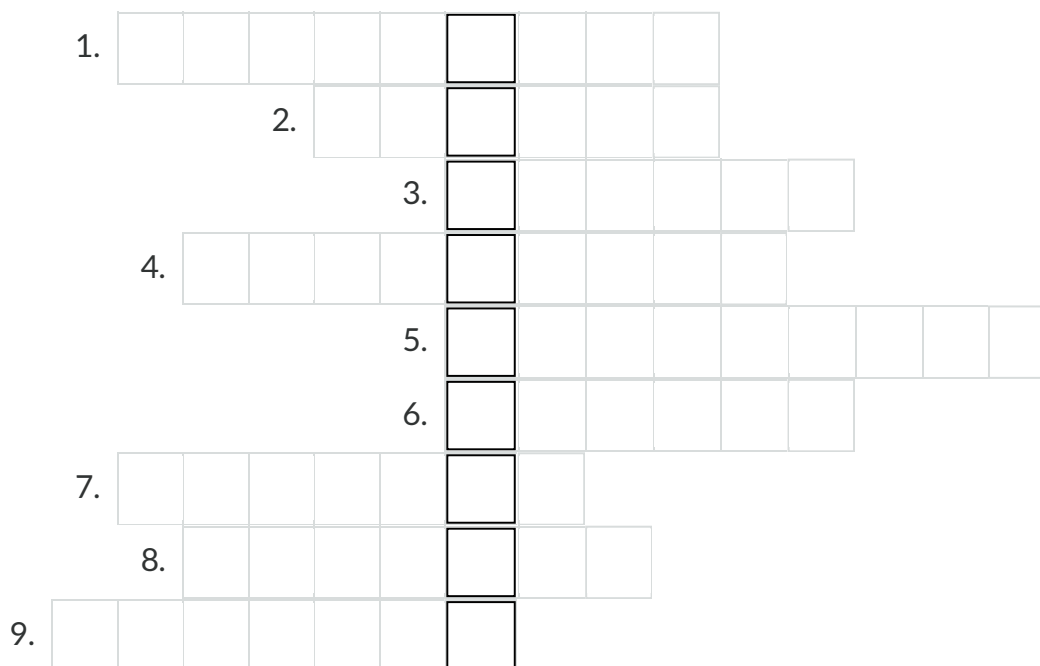
☐ W przyszłości będę sławna.

☐ Karolina to pilna uczennica.

☐ Myśleli, że o niczym nie zapomnieli, ale na stole zostały ich paszporty.

Ćwiczenie 10

Rozwiąż krzyżówkę i odczytaj hasło.

1. Orzeczenie nazywa i stany.
2. Orzeczenie czasownikowe jest wyrażone czasownikiem w ... osobowej.
3. Jeden z czasowników, który może tworzyć orzeczenie imienne.
4. Część mowy, która może być orzecznikiem.
5. Orzeczenie czasownikowe to ... w formie osobowej.
6. Podmiot i orzeczenie to główne części ...
7. Orzeczenie ... składa się z dwóch części.
8. Część zdania, wskazująca wykonawcę czynności.
9. Część orzeczenia imiennego.

Ćwiczenie 11

Połącz zdania, aby stworzyły spójną całość.

Wyrazy **być, zostać, stać się**

łącznika i orzecznika.

Orzeczenie czasownikowe
wyrażone jest

pełnią w orzeczeniu imiennym funkcję
łącznika.

Orzeczenie odpowiada na pytania:

co robi? co się z nim dzieje?

Orzeczenie imienne
składa się z

czasownikiem w formie osobowej.

Orzecznik może być wyrażony, m.in.

reczownikiem, przymiotnikiem lub
przysłówkiem.

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.